

Norges idrettsforbund
Postboks 5000 Ullevål stadion
0840 OSLO

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Vår referanse:
201800578-3 76

Sted, Dato
Oslo, 19.12.2018

SPØRSMÅL VEDR. POLITIATTESTORDNINGEN

Det vises til henvendelse i brev av 01.02.2018, påfølgende brev av 14.03.2018 samt etterfølgende kontakt med seksjonssjef Sissel Hammer. Henvendelsen besvares skriftlig på bakgrunn av de innkomne brev i saken. Ved en inkurie er dessverre saken ikke besvart tidligere.

1. Sakens bakgrunn

Norges Idrettsforbund

Norges idrettsforbund (NIF) viser i ovennevnte henvendelse til brev fra Finnmark politidistrikt til Politidirektoratet av 02.01.2018 vedrørende samme sak. Norges idrettsforbund viser i sitt brev til at NIF var den første frivillige organisasjonen som innførte krav om politiattest for alle som utfører oppgaver som innebærer et ansvar- eller tillitsforhold overfor mindreårige eller mennesker med utviklingshemming for eller i NIF. NIF viser til at formålet med politiattestordningen skal være å bidra til at mindreårige og personer med utviklingshemming får delta i idretten under trygge rammer, men at NIF opplever at Finnmark politidistrikts tolkning av regelverket ikke bidrar til å realisere dette formålet.

NIF viser til at Finnmark politidistrikts brev kan "gi inntrykk av at de oppfatter det slik at NIF oppfordrer idrettslag til rutinemessig å be om ny attest fra personer som innehar samme oppgave." NIF viser til at dette ikke medfører riktighet. Fra brev av 01.02.2018 hitsettes:

"Den uenighet som foreligger mellom Finnmark politidistrikt og NIF, er knyttet til forståelsen av når et verv eller en oppgave oppstår og avsluttes, og de juridiske konsekvensene dette gir for politiattestordningen. NIF oppfatter det slik at Finnmark politidistrikt ikke aksepterer at de oppgaver et idrettslag tildeler, i all hovedsak er tidsbegrenset i sin natur, men legger til grunn at personer kan ha mer eller mindre løse tilknytninger til et idrettslag over mange år uten at dette utløser rett til å kreve fremleggelse av en ny politiattest.

NIF oppfatter at Finnmark politidistrikts tolkning av politiregisterforskriften § 34-1 ikke er i samsvar med bestemmelsens ordlyd eller intensjonen bak bestemmelsen. Etter NIFs oppfatning kan ikke bestemmelsen forstås på annen måte enn at et idrettslag står fritt til å velge å kreve

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Fridtjof Nansens vei 14/16

Tlf: 23 36 41 00
Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Giro:
www.politi.no

fremleggelse av politiattest hver gang idrettslaget tildeler en ny oppgave til en person, forutsatt at vilkårene for å innhente politiattest foreligger.

Dette innebærer f.eks. at om et idrettslag tildeler en person en oppgave som innebærer ansvar for mindreårige som deltar på en treningsleir en sommer avsluttes dette oppdraget når treningsleiren er avsluttet. Om vedkommende neste sommer tildeles samme oppgave vil dette etter forskriften være en ny oppgave som gir grunnlag for å kreve fremvisning av en ny politiattest."

NIF viser i brev av 14.03.2018 til at Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) har ønsket innspill knyttet til initiativet #metoo og arbeidet mot seksuell trakassering og overgrep. Det vises til at for NIF er politiattestordningen sammen med andre tiltak et viktig virkemiddel i dette arbeidet.

Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester, Finnmark politidistrikt

I brev av 02.01.2018 viser politiattestkontoret til at de har de siste månedene mottatt flere henvendelser fra idrettslag hvor personer har søkt om ny politiattest, men hvor politiattestkontoret ga avslag fordi det tidligere var utstedt politiattest for samme formål. Det ble vist til at NIF inntil nylig blant annet hadde følgende informasjon om politiattest oppgitt på sine hjemmesider:

"Må søke på nytt hvert tredje år

*I dag er det ingen praksis fra Politiet hvor politiattester kan oppdateres automatisk. Enhver ny oppgave som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming, skal ha ny attest. Selv om nye oppgaver (nytt lag, ny gruppe eller ny sesong) gir en rett til en ny attest, ønsker ikke Norges idrettsforbund å gjøre det til en årlig plikt, av hensyn både til idrettslaget og til politiet. **Idrettsforbundet krever at man må søke ny attest hvert tredje år, såfremt oppgaven oppfyller kravene til politiattest.** Det betinger at du som søker, må vise til en ny rolle, ikke til fornyelse – tre år senere. Det løses veldig enkelt på følgende måte: Dersom du trener G11 i 2017 og har hatt politiattest, søker du på attest som trener for G14 i 2020."*

Politiattestkontoret opplyste videre at de etter dette tok kontakt med Norges idrettsforbund og opplyste om at informasjonen ikke var i tråd med gjeldende regelverk for utstedelse av politiattester. Det ble også opplyst om at det var anledning til å begjære fornyet vandelskontroll av personer som tidligere hadde fått utstedt politiattest, jf. politiregisterloven § 43. Det vises i brevet til at det har vært avholdt telefonmøte mellom politiattestkontoret og NIF der det kom frem at det forelå ulike tolkninger av hva som ligger i begrepet "endrede arbeidsoppgaver". Fra politiattestkontorets brev av 02.01.2018 hitsettes:

"Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester er av den oppfatning av at en overgang fra en enhet i et idrettslag til en annen eller en endring av aldersgruppe ikke kan anses som endrede oppgaver i denne forstand. Til sammenligning vil en lærer som bytter fra å være norsklærer til gymlærer, eller bytter klassetrinn innad på en skole ikke ha krav på ny politiattest før han eller hun eventuelt bytter arbeidssted.

Dersom et slikt tilfelle som det ovennevnte skal berettige ny utstedelse av politiattest, er Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester likevel av den oppfatning at politiattesten må kreves når personen får endrede oppgaver, og ikke etter en rutinemessig periode på 3 år. Det vises til at formålet med attesten er å vurdere om personen er utelukket fra stillingen eller vervet, og at dette tilsier at attesten må kreves når personen skal tre inn i den nye stillingen eller vervet, og ikke i etterkant av inntredelsen."

2. Politidirektoratets merknader

Politidirektoratet har gjennomgått og vurdert problemstillingene som er reist i angående utstedelse av ny politiattest ved verv i Norges idrettsforbund.

I likhet med politiattestkontoret viser Politidirektoratet til at politiattest bare kan utstedes når det foreligger hjemmel i lov eller i forskrift gitt i medhold av lov, jf. politiregisterloven § 36 første ledd nr.1. Hjemler finnes primært i særlover, samt at det er angitt hjemler for politiattest på områder uten lovregulering i politiregisterforskriften kapittel 34.

Generelt vises det videre til at politiattest bare kan brukes til å utelukke fysiske og juridiske personer fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon i visse tilfeller, jf. politiregisterloven § 37 første ledd, eller dersom folkerettslige forpliktelser krever dokumentasjon, jf. § 37 annet ledd. Sagt på en annen måte kan det bare utstedes politiattest til en person som legitimerer seg og kan dokumentere at vedkommende har fått tilbud om eller er innstilt til konkret stilling, virksomhet, verv og lignende, og det i lov eller i forskrift gitt i medhold av lov er stilt krav om fremleggelse av politiattest. Dette fremgår også av forarbeidene til politiregisterloven, se Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) kapittel 12.12.

En politiattest innhentes og fremvises før en person starter i en ny stilling eller et nytt verv, jf. formålet med attesten. Politiattestkontoret har lagt til grunn i saksbehandlingen at oppdragsgiver ikke kan kreve ny politiattest rutinemessig fra en som fortsatt har samme stilling eller verv, men at ny attest kan kreves dersom personen skal tilsettes i ny stilling eller et nytt verv, eller at vedkommende får endrede arbeidsoppgaver.

Fra politiregisterforskriften § 34-1 hitsettes:

"Politiattest til person som skal utføre oppgaver i frivillig organisasjon

Frivillige organisasjoner kan kreve fremleggelse av politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd av fysisk person som, lønnet eller ulønnet, utfører eller skal utføre oppgaver for organisasjonen som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming."

Videre hitsettes politiregisterloven § 43 vedrørende utlevering av nye eller oppdaterte opplysninger etter at politiattest er utstedt:

"Brukeren av tidligere utstedt politiattest kan få utlevert nye opplysninger av betydning, dersom vilkårene for utstedelse av politiattest fortsatt er til stede. Det kan ikke utleveres andre opplysninger enn de som fremgår av hjemmelsgrunnlaget for utstedelse av den opprinnelige attesten.

Den som har begjært utstedelse av politiattest, skal snarest mulig varsles om at nye opplysninger er utlevert til brukeren. Dersom det ikke foreligger nye opplysninger, avsluttes saken ved at brukeren gis beskjed om dette."

Videre hitsettes merknader til § 43 fra forarbeidene i Ot.prp.nr. 108 (2008-2009) kapittel 21.7. s. 315:

"Bestemmelsen omhandler de tilfellene der politiattest tidligere er utstedt, men hvor brukeren av opplysningene, for eksempel en arbeidsgiver, har fått tilgang til informasjon som gir ham grunn til å tro at det foreligger nye opplysninger av betydning for innholdet på politiattesten.

Bestemmelsen i § 43 erstatter utvalgets forslag om fornyet politiattest, jf. nærmere om begrunnelsen i punkt 12.10.4. Det understrekes at det er et grunnvilkår for å anvende denne bestemmelsen at personen det gjelder allerede har levert en politiattest i medhold av et selvstendig hjemmelsgrunnlag, typisk at læreren har levert politiattest ved ansettelsen på skolen. I tillegg må de nye opplysningene som eventuelt skal leveres begrense seg til de straffbare forhold som kan utleveres i følge hjemmelsgrunnlaget for attesten, jf. første ledd annet punktum. Dersom for eksempel hjemmelen er begrenset til seksuelle overgrep mot barn, kan ikke politiet gi opplysninger om eventuelle andre straffbare forhold.

Dersom politiet ikke har noen anmerkninger om vedkommende kan saken avsluttes uten at vedkommende får vite at kontroll har foregått, jf. annet ledd annet punktum. Dersom politiet har anmerkninger må imidlertid vedkommende på egnet måte varsles om at utlevering av disse opplysningene har funnet sted, jf. annet ledd første punktum."

Videre hitsettes departementets vurdering av hjemmelen i Ot.prp.nr. 108 (2008-2009) kapittel 12.10.4 s. 186:

"Selv om både de gjeldende og de foreslåtte taushetspliktsbestemmelsene åpner for at politiet kan utlevere opplysninger i slike situasjoner, finner departementet det likevel hensiktsmessig å regulere disse tilfellene særskilt. For å ivareta de hensyn som er bakgrunnen for utvalgets forslag om fornyede attester, foreslår departementet derfor at det i forslaget til § 43 inntas en bestemmelse om at nye eller oppdaterte opplysninger kan utleveres etter utstedelse av politiattest. Et grunnvilkår for å anvende bestemmelsen er altså at det må ligge en utlevert politiattest i bunn. I tillegg må opplysningene begrense seg til de straffbare forhold som i følge hjemmelsgrunnlaget for attesten kan anmerkes. Dersom for eksempel hjemmelen er begrenset til seksuelle overgrep mot barn, kan ikke politiet gi opplysninger om eventuelle andre straffbare forhold enn de nevnte. Likeledes vil politiet ikke kunne gi opplysninger om at vedkommende er anmeldt for seksuelle overgrep, idet anmeldelser ikke anmerkes på politiattester. Gjennom forslaget til § 43 vil arbeidsgiver eller annen mottaker av politiattester gis anledning til å forvise seg om at kravene til vedkommendes vandel fortsatt er oppfylt. Man finner også grunn til å understreke at forslaget ikke innebærer vesentlige realitetsendringer i forhold til hva som er ordningen i dag. Som nevnt tidligere gir både unntaksbestemmelsene fra politiets taushetsplikt og ikke minst de omfattende bestemmelsene om meldeplikt i påtaleinstruksens kapittel 5 adgang til å utlevere opplysninger det her er tale om. Forslaget til § 43 vil imidlertid gi bedre forutsigbarhet, ikke minst fordi den klargjør hvilken type opplysninger som kan utleveres i forbindelse med fornyet vandelskontroll. Departementet kan av samme grunn heller ikke se at bestemmelsen representerer et betydelig inngrep i den berørtes personvern. Man må her også minne om at vandelskontroll gjennomgående er begrunnet i at det stilles strengere krav til personer som må fremlegge politiattest enn hva som er tilfelle for stillinger med videre der det ikke foretas vandelskontroll. I utgangspunktet må man derfor kunne forvente at personer som er gjenstand for vandelskontroll av eget tiltak varsler arbeidsgiver eller annen mottaker av politiattest dersom det inntreffer forhold som kan være av betydning for nettopp den situasjonen som begrunner vandelskontrollen. Dersom vedkommende unnlater å gjøre det, har han etter departementets oppfatning mindre grunn til å beklage seg over at mottaker av politiattest på annen måte får kjennskap til de forhold vedkommende selv burde ha informert om.

Etter politiregisterloven § 43 kan brukeren av tidligere utstedt politiattest få utlevert nye opplysninger av betydning, dersom vilkårene for utstedelse av politiattest fortsatt er til stede. Det kan ikke utleveres andre opplysninger enn de som fremgår av hjemmelsgrunnlaget for utstedelse av den opprinnelige attesten. Dette kalles "fornytt vandelskontroll". Til forskjell fra søknad om politiattest, hvor det er den ansatte (søkeren) som må søke om utstedelse av politiattest, er det arbeids-/oppdragsgiver som kan be om å få utlevert opplysninger etter politiregisterloven § 43. Arbeids-/oppdragsgiver vil dermed kunne få oppdaterte opplysninger eller opplysninger om eventuelle nye reaksjoner som er ilagt overfor arbeidstakeren, selv om

de ikke får dem i politiattests form. Politiet har informasjonsplikt overfor den registrerte for de tilfeller hvor det utleveres opplysninger om forhold som er av betydning for vandelskontrollen. Nærmere regler for fornyet vandelskontroll er gitt i politiregisterforskriften kapittel 35. Politiet må finne det godtgjort at brukeren er identisk med mottakeren av den opprinnelige attesten, jf. § 35-1 første ledd og § 35-2. Det er presisert at fornyet vandelskontroll bare kan finne sted for enkeltpersoner og ikke for grupper personer som omfattes av hjemmelen for vandelskontroll, jf. § 35-1 annet ledd. Paragraf 35-3 angir hvilke opplysninger som kan utleveres ved fornyet vandelskontroll. I Politidirektoratets rundskriv 2014/009 om retningslinjer for utstedelse av politiattester kapittel 5 ble det gitt ytterligere presiseringer om reglene om fornyet vandelskontroll. Det fremgår av punkt 5.1 at *"bestemmelsen i politiregisterforskriften § 35-1 kan ikke benyttes av bruker av attesten (for eksempel arbeidsgiver) til jevnlig å få oppdaterte opplysninger om den som attesten er utstedt til. Brukeren må ha fått tilgang til informasjon som gir grunn til å tro at det foreligger nye opplysninger av betydning for innholdet av politiattesten."* Rundskrivet ble opphevet den 08.06.2016 idet ansvaret for utarbeidelse av rutiner ble overført til politiattestkontoret. Den gjeldende rutine er datert 15.04.2017 (oppdatert senest 30.04.2018). I gjeldende rutine er punkt 5.1. likelydende som i rundskriv 2014/009.

Politidirektoratet viser til at gjeldende regelverk på området må følges opp likt i for alle som søker politiattest, jf. likebehandlingsprinsippet. Politidirektoratet tiltrer politiattestkontorets oppfatning om at en overgang fra en enhet i et idrettslag til en annen, eller en endring i aldersgruppe ikke kan anses som endrede oppgaver. Videre kan ikke fornyet politiattest kreves rutinemessig etter en periode på 3 år e.l. Organisasjoner kan ikke fritt velge å kreve fremleggelse av politiattest hver gang det tildeles en ny oppgave til en person innenfor organisasjonen. Et slikt krav om fremleggelse må være i tråd med regelverket, jf. pregl. § 43. Det er i så tilfelle mottaker av attesten som kan be om fornyet vandelskontroll.

Dersom en organisasjon finner at regelverket ikke er dekkende for behovet for vandelskontroll, må ønske om regelverksendring forutsetningsvis tas opp med departementet organisasjonen er underlagt.

Med hilsen

Heidi Toward
Seniorrådgiver

Kopi til
per.toien@idrettsforbundet.no

